

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка

Природничо-економічний факультет

Кафедра географії та методики її викладання

Матуз О.В., Придеткевич С. С., Чернюк Г. В.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
«ПІДХОДИ І ПРИНЦИПИ ГЕОГРАФІЧНОГО
РАЙОНУВАННЯ»**

Кам'янець-Подільський
2024

УДК 387.147.091.33-027.22:911 (072)

ББК 74.58+26.8я73

М 54

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Природничо-економічного факультету
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка
(протокол № 11 від 26 грудня 2023 року)*

Рецензенти:

Касіяник І.П. – кандидат географічних наук, старший викладач кафедри географії та методики її викладання Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Чернюк Г.В. – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та методики її викладання Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Ямборак С.Р. – кандидат географічних наук, доцент кафедри хімії ЗВО «Подільський державний університет».

Матуз О. В., Придеткевич С .С., Чернюк Г .В.

М 54 Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з освітньої компоненти «Підходи і принципи географічного районування». – Кам'янець-Подільський: ТОВ «'Апостроф». – 2024 – 64 с.

Методичні вказівки до практичних занять з освітньої компоненти «Підходи і принципи географічного районування» підготовлений відповідно робочої програми освітньої компоненти «Підходи і принципи географічного районування» для студентів ступеня вищої освіти «магістр», спеціальностей природничо-економічного факультету. Видання містить загальні методичні рекомендації, розподіл часу за змістовим модулем і темами, методичні рекомендації з підготовки до практичних занять, завдання для самостійної роботи, список рекомендованих основних та додаткових літературних джерел, інформаційні ресурси. Використання навчального видання забезпечить формування у студентів поняття геокомплекси, їх структуру, закономірності будови, функціонування, динаміка та еволюція, проблеми їх територіальної диференціації.

УДК 387.147.091.33-027.22:911 (072)

ББК 74.58+26.8я73

©Матуз О.В., 2024

©Чернюк Г.В., 2024

©Придеткевич С.С., 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ІЗ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	17
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ІЗ ПІДГОТОВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	53
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	59
ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ	63

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової освітньої компоненти «Підходи та принципи географічного районування» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів за спеціальністю 014 Середня освіта (Географія).

Предметом вивчення освітньої компоненти є: геокомплекси, їх структура, закономірності будови, функціонування, динаміка та еволюція, проблеми їх територіальної диференціації та місце дисципліни у складі ландшафтознавства і географічного районування.

Міждисциплінарні зв'язки: освітня компонента «Підходи та принципи географічного районування» має широкі і глибокі зв'язки із усіма географічними науками – загальними, галузевими, регіональними, наскрізними (загальним землезнавством, географією України, картографією, гідрологією, кліматологією, геоморфологією, географією материків і океанів, біогеографією, ландшафтознавством, географічним районуванням, рекреаційною географією), а також з природокористуванням, геологією, екологією, геохімією, геофізикою, математикою тощо.

Програма навчальної дисципліни складається з 1 змістового модуля:

Географічне районування і ландшафтознавство. Принципи і методи фізико- та економіко географічного районування.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни: є формувати у здобувачів вищої освіти знання про сучасні підходи, методи, принципи та проблеми і дискусійні питання географічного районування в загальній фізичній географії, галузевих та регіональних географічних наук, диференціації географічної оболонки, методів, принципів та таксономічних одиниць географічного районування, напрямів та проблем сучасного ландшафтознавства і прикладних географічних досліджень; сформувати науково-світоглядних уявлень про навколишній світ, структуру, закономірності будови, функціонування, динаміки та еволюції геокомплексів, проблеми їх територіальної диференціації тощо.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	1
Семестр вивчення	2
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних занять	40
Лекційні заняття	20
Практичні заняття	20
Самостійна та індивідуальна робота	80
Форма підсумкового контролю	Залік

3. Статус дисципліни – вибіркові освітні компоненти, освітні компоненти за вибором здобувачів освіти.

4. Передумови для вивчення дисципліни: курс є базовим компонентом практичної підготовки фахівця-географа та зорієнтований на забезпечення засвоєння теоретичних знань з географічного районування геокомплексів. Здобувачі вищої освіти поринають у коло проблем і дискусійних питань з точки зору філософії, діалектики та загального географічного і наукового світогляду.

Вивчення та аналіз сучасних проблем географічного районування потрібне для досягнення науково-філософського географічного світогляду та відкриває напрямки і шляхи майбутніх географічних досліджень.

5. Програмні компетентності навчання:

Загальні компетентності: здатність до цілеспрямованого накопичування знання, самостійного пошуку та опрацювання інформації; здатність до творчого мислення, яке полягає у схильності до нестандартного вирішення задач, самостійності міркувань та умовиводів; здатність критично мислити та генерувати нові ідеї (креативність), виявляти ініціативу і мотивувати людей та рухатися до спільної мети, а також навчатися протягом всього життя.

Фахові компетентності: здатність застосовувати для формування світоглядної позиції основні сучасні положення географічних наук стосовно

структури, розвитку і функціонування основних процесів географічної оболонки.

6. Очікувані результати навчання дисципліни.

- вміти користуватися інформаційними джерелами та застосовувати їх при формуванні наукових та освітніх матеріалів, розробці наукових та освітніх проектів;

- приймати самостійні рішення у професійній діяльності;

- знаходити шляхи швидкого і ефективного розв'язку поставленого завдання, генерування ідей, використовуючи отримані знання та навички;

- представляти результати наукової роботи з використанням сучасних технологій, вести дискусію.

7. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами діагностики успішності навчання з дисципліни є: завдання поточного контролю, модульної контрольної роботи.

8. Засоби діагностики результатів навчання

- словесні методи (лекція, пояснення, дискусія), наочні (ілюстрація, демонстрація мультимедійних презентацій), практичні; за характером пізнавальної діяльності в процесі засвоєння змісту: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; дослідницький та засобами дистанційного навчання (ZOOM; Google MEET);

- письмовий, семестровий контроль;

- практична перевірка (виконання завдань самостійної роботи), підготовка виступів, спрямованих на формування практичних умінь та навичок.

9. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	разом	у тому числі					
		лекційні заняття	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	індивідуальна робота
Змістовий модуль 1. Географічне районування і ландшафтознавство. Принципи і методи фізико- та економіко географічного районування.							
Тема 1. Географічне районування як наука. Зміст і завдання географічного районування. Фізико-географічне районування і ландшафтознавство. Поняття «фізико-географічне районування», «фізико-географічний комплекс».	14	2	2			10	
Тема 2. Основні етапи розвитку проблеми фізико-географічного районування. Передумови виникнення географічного районування. Фізико-географічне районування. Основні етапи розвитку проблеми фізико-географічного районування.	14	2	2			10	
Тема 3. Поняття про типологічні і індивідуальні природні територіальні комплекси (ФГК). Властивості, структура, внутрішні і зовнішні зв'язки ФГК.	14	2	2			10	
Тема 4. Принципи (зональні, не зональні, зонально-азональні, генетичний, комплексності). Загальні методи районування (об'єктивності, територіальної цілісності, генетичний, історичний, порівняння, накладання карто-схем галузевого районування та інші).	14	2	2			10	
Тема 5. Методи районування. Фізико-географічний метод районування. Метод спряженого аналізу. Картографічний метод. Порівняльні методи. Палеогеографічний метод. Геофізичний метод.	14	2	2			10	

Геохімічний метод. Математичний метод. Метод моделювання.							
Тема 6. Основні фактори і закономірності диференціації географічної оболонки. Кліматичний чинник. Стік. Роль гірських порід. Роль рельєфу.	14	2	2			10	
Тема 7. Система таксономічних одиниць (СТО) та їх діагностичні ознаки. Фізико-географічні країни і зони. Границі таксономічних одиниць.	14	2	2			10	
Тема 8. Карти фізико-географічного районування. Текстові характеристики. Джерела інформації.	14	2	2			10	
Тема 9. Прикладне і природне районування. Визначення антропогенної трансформації ПТК. Поняття про антропогенні ландшафти та СТО їх класифікації.	14	2	2			10	
Тема 10. Проблеми і таксономічні одиниці економіко-географічного районування. Таксономічні одиниці економіко-географічного районування. Економіко-географічне районування.	14	2	2			10	
Разом за змістовим модулем 1	120	20	20			80	

7. Форми поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів здобувачів при обговоренні теоретичних питань, виконанні практичних завдань. Форма модульного контролю: модульна контрольна робота.

Відвідування занять. Очікується, що всі здобувачі освіти відвідають лекційні та семінарські заняття курсу. У будь-якому випадку здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. «Положення про організацію освітнього процесу в КІНУ імені Івана Огієнка» URL:

<https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

8. Поточний контроль (50 балів)

Якщо здобувач освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття здобувач освіти має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Здобувачу освіти, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Здобувач освіти, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховують бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Максимальна кількість балів, яку можна отримати на практичному занятті – **12 балів** за одну тему (за умови виконання всіх різновидів роботи, передбачених планами практичного заняття).

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально пізнавальної діяльності, робить спроби розповісти суть заданого матеріалу, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості узагальнення. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний певною мірою відтворити його; орієнтується у поняття. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	5	Здобувач вищої освіти знає половину навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості узагальнення але окремі висновки не логічні, не послідовні. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.

	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання, користуватися додатковими джерелами. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок; вміє самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовує термінологію; здатен скласти таблиці, схеми. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	8	Знання здобувачем вищої освіти досить повні, він достатньо вільно застосовує вивчений матеріал; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
Високий (творчо професійний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями; може визначати тенденції та

	<p>суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
11	<p>Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, 8 застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний самостійно вивчити матеріал; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
12	<p>Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.</p>

Поточний і модульний контроль (90 балів)		СР	Сума
Змістовий модуль 1 (90 балів)		10	100
Поточний контроль	МКР		
50 балів	40 балів		

9. Модульна контрольна робота (40 балів)

Після вивчення освітнього компоненту здобувачі пишуть модульну контрольну роботу. Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються усі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів. Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання модульних контрольних робіт отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для виконання або не виконали завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Модульна контрольна робота проводиться у формі письмової відповіді на запропоновані запитання. Максимальна кількість балів за МКР – 40 балів. Для зарахування модульної контрольної роботи мінімальна кількість набраних балів повинна становити не менше 24, у іншому випадку МКР потрібно виконати повторно. Здобувачі освіти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Оцінювання модульної контрольної роботи

Шкала ECTS	Бали	Критерії оцінювання
«відмінно»	40-36 бали	Здобувач вищої освіти у відповідях на варіант МКР демонструє глибокі знання з освітньої компоненти повною мірою володіє матеріалом, що дозволяє виявляти розуміння змісту предмету, його основних

		положень, категоріального апарату тощо, може обґрунтовувати свої судження, аргументуючи правильну відповідь, логічно та послідовно формулює текст відповідей на поставлені завдання.
«добре»	35-31 бали	Результати відповідей здобувача вищої освіти на варіант МКР відповідають тим самим вимогам, що й для оцінки «відмінно», але при цьому здобувач допускає певні неточності та незначні помилки. Здобувач володіє матеріалом, правильно відповідаючи на поставлені завдання, логічно формулює відповіді, намагаючись аргументувати їх.
«задовільно»	30-25 бали	Відповіді здобувача вищої освіти на варіант МКР дозволяють виявити знання і розуміння основних положень предмета, певне володіння категоріальним апаратом, проте характеризуються фрагментарністю, відсутністю повноти та аргументованості. Здобувач допускає помилки при відповідях на питання МКР, не вміє достатньо обґрунтувати свої судження.
«не задовільно»	24 і менше бали	Відповіді здобувача вищої освіти на варіант МКР не виявили знань та розуміння основних положень предмета, що спричинило значну кількість помилок або, взагалі, повну/часткову відсутність відповідей. Здобувач не вміє логічно побудувати відповідь, обґрунтовувати свої судження, плутається у розумінні категоріального апарату тощо.

10. Контроль за самостійною роботою (10 балів)

Контроль за самостійною роботою відбуватиметься за допомогою бесіди (опитування). Для самостійного опрацювання запропоновано 15 запитань, їхнє виконання оцінюватиметься 10 балами. Оцінювання самостійної роботи ЗМ 1: «1-2» – незадовільно, «2-5» – задовільно, «5-8» – добре, «8-10» – відмінно.

Академічна

доброчесність.

https://drive.google.com/file/d/0B_EBvdN4dQSIMUozdmc2Ti0xY3MzMS1hbjlXLVVQSDZmNjU4/view?resourcekey=0-WAE6ceQZqhHelYoJoPZ3Kg

Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної не доброчесності. Виявлення ознак академічної не доброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. URL: <https://integrity.kpnu.edu.ua/>

Неформальна освіта. Визнання КПНУ ім. І. Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано «Порядок визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція)». URL: <https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view>

У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної/інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю). В неформальній освіті: закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю); підготовка конкурсної наукової роботи; призове місце на

Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт; призове місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді; В інформальній освіті: наявність наукової публікації; волонтерська діяльність.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ІЗ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

ТЕМА: Географічне районування як наука

Навчальні цілі: **Знати:** визначити основні риси територіального поділу території, його наукове та прикладне значення; **вміти:** аналізувати та пояснювати наукове і прикладне значення географічного районування

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Районування як система територіального поділу.
2. Географічне районування і його сутність.
3. Методологічні основи географічного районування.
4. Наукове і прикладне значення географічного районування.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

На основі аналізу рекомендованої літератури у довільній формі скласти власну схему, яка відображає зв'язок фізико-географічного районування з іншими науками.

У рамках вивчення освітнього компоненту «Підходи і принципи географічного районування» заповніть таблицю 1.1., вкажіть праці науковців присвячені географічному районуванню.

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ:

1. Скласти структурно-логічну схему зв'язку фізико-географічного районування з іншими науковими напрямками.
2. Використовуючи основну та додаткову літературу, конспект лекцій, інтернет-джерела заповнити таблицю 1.1 [о)1,2; д) 4, 5, 7, 8, 12, 15, 21].

Таблиця 1.1

№ п/п	Науковці	Праці по географічному районуванню
1.	Степан Рудницький	«Фізична географія України», 1925 р., здійснив поділ усіх українських земель, на 20 районів на підставі геоморфологічних критеріїв; цей поділ має значення дотепер.
2.	Константин Григорович Воблий	Український вчений-економіст та географ; член ВУАН; доктор політичної економії та статистики; професор Київського університету. Фізико-географічне районування Р. К. Воблого, передбачає поділ на поліську, лісостеп. і степ. зони та гірську територію Карпат і Передкарпаття, а у зонах визначив 9 мікрорайонів. З районування різних країв України цікавим є поділ Українського Полісся на 4 райони і 28 підрайонів (у праці «Нариси про природу і сіл. господарство Українського Полісся», 1955).
3.	Каленик Іванович Геренчук	
4.	Олександр Мефодійович Маринич	
5.	і т.д.	
6.		
7.		

3. Проаналізувати рис. 1.1 Процес моністичного дослідження.

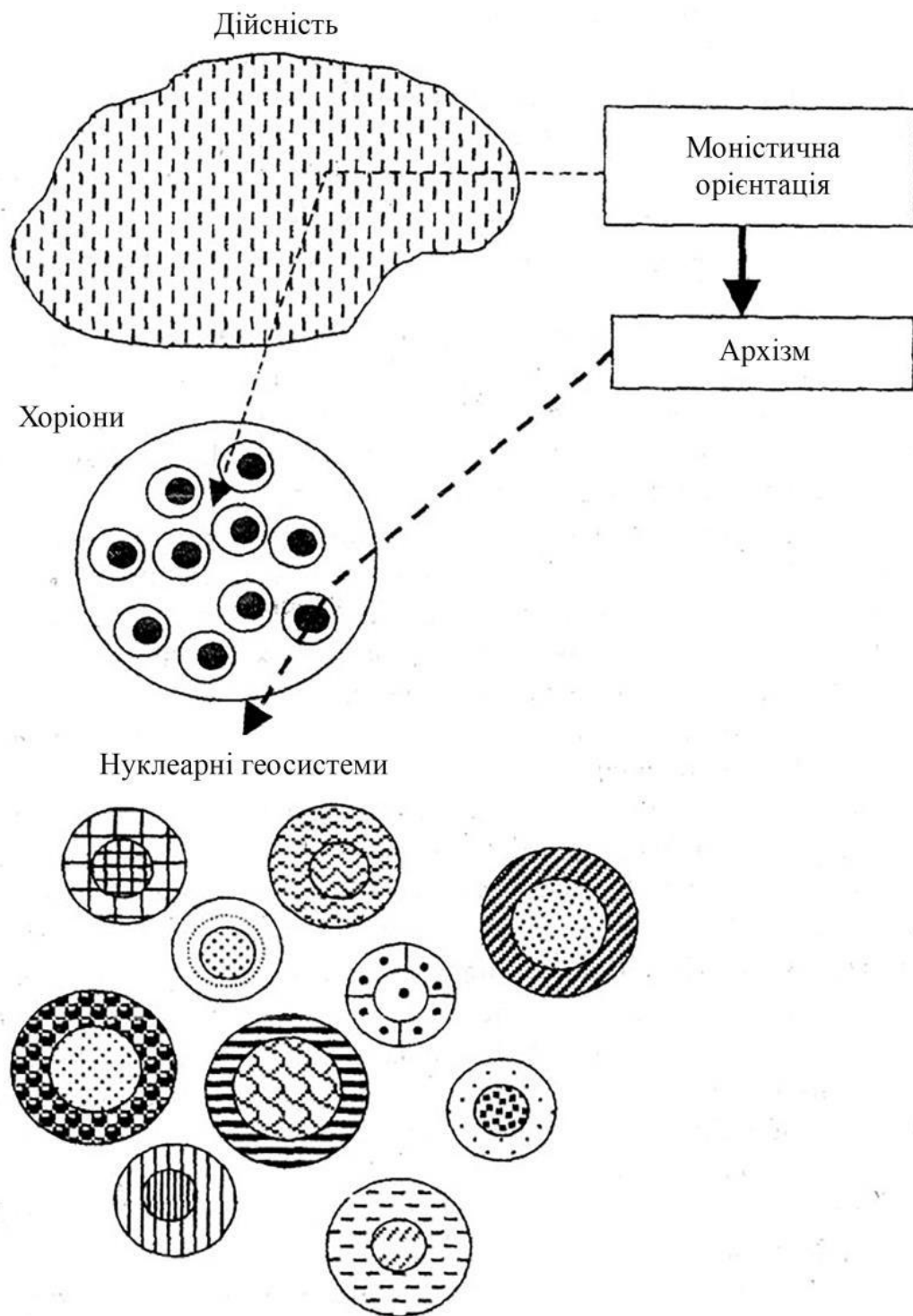


Рис. 1.1 Процес моністичного дослідження

4. Опираючись на відомі схеми районування навести приклади та заповнити структуру вказану на рис. 1.2.

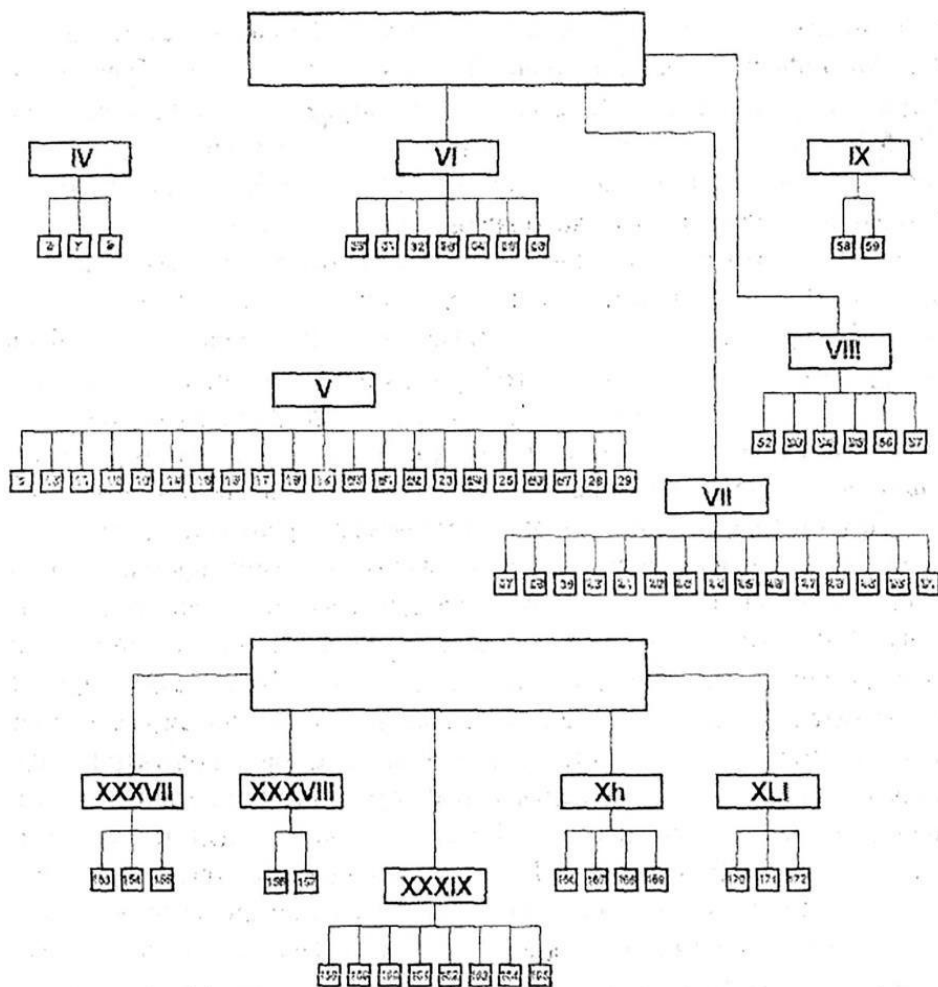


Рис. 1.2. Застосування способу дерев до горизонтальної структури індивідуальних фізико-географічних комплексів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Геренчук К.І. Основні проблеми фізичної географії К. : Вища школа, 1969. 132 с.
2. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України : підруч. К. Знання, 2005. 511 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

ТЕМА: Типи географічного районування

Навчальні цілі: знати: загальні риси районування; **вміти:** визначити основні типи географічного районування.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Загальні риси районування.
2. Галузеве природне районування.
 - 2.1. Геоморфологічне районування.
 - 2.2. Кліматичне районування.
 - 2.3. Гідрологічне районування.
 - 2.4. Ґрунтово-географічне районування.
 - 2.5. Біогеографічне (зоогеографічне та флористичне) районування.
 - 2.6. Районування Світового океану.
3. Комплексне фізико-географічне районування.
4. Фізико-географічне районування України.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

Фізико-географічне районування – це виявлення порівняно однорідних за природними умовами регіонів, які відрізняються своєю ландшафтною структурою. Виділяють такі одиниці фізико-географічного районування: країна, зона, під зона, провінція, область. Фізико-географічне районування має велике значення в поглибленні уявлень про закономірності природних умов території України, її поділу на природно-територіальні комплекси. Фізико-географічне районування є науковою основою обґрунтування проектів землевпорядкування, містобудування, меліорації, раціонального використання земельних і водних ресурсів, охорони навколишнього середовища тощо [о)1,2; д) 4, 5, 7, 8, 12, 15, 21].

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ:

1. Розглянути та проаналізувати особливості геоморфологічного районування світу, Євразії, України (Рис. 2.1).

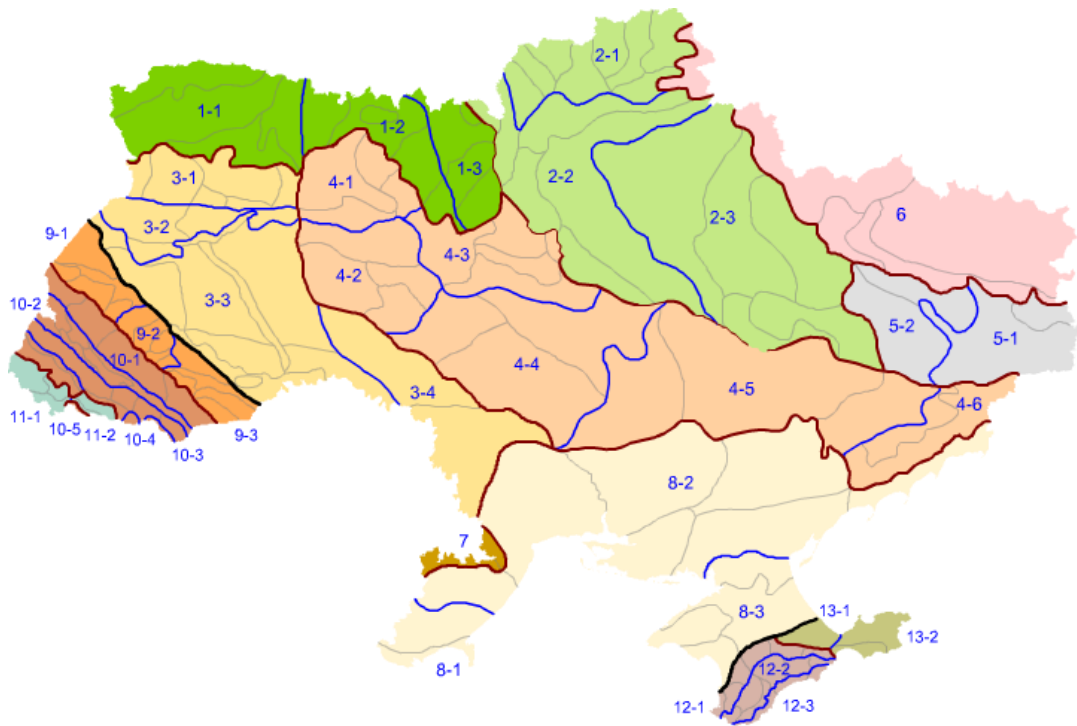


Рис. 2.1 Схема геоморфологічного районування України [30]:

Східноєвропейська полігенна рівнина

- 1** Південнополіська область пластово-аккумулятивних рівнин
 - 1-1 Прип'ятсько-Слуцька пластово-аккумулятивна низовина на палеогенових і крейдових відкладах
 - 1-2 Рокитнянсько-Радомишльська цокольна пластово-аккумулятивна рівнина на докембрійських породах
 - 1-3 Київська пластово-аккумулятивна рівнина на палеогенових та неогенових відкладах
- 2** Придніпровська область пластово-аккумулятивних рівнин
 - 2-1 Чернігівсько-Новгород-Сіверська пластово-аккумулятивна рівнина на палеогенових і крейдових відкладах
 - 2-2 Придніпровська пластово-аккумулятивна рівнина на палеогенових і неогенових відкладах
 - 2-3 Полтавська пластово-аккумулятивна рівнина на палеогенових і неогенових відкладах
- 3** Волинсько-подільська область пластово-денудаційних височин
 - 3-1 Волинська денудаційна височина переважно на крейдових і неогенових відкладах
 - 3-2 Малополіська пластово-аккумулятивна рівнина на крейдових відкладах
 - 3-3 Подільська структурно-денудаційна височина на неогенових і крейдових відкладах
 - 3-4 Балтська аккумулятивно-денудаційна давньодельтова рівнина на неогенових

відкладах

4 Придніпровсько-приазовська область пластово-денудаційних цокольних височин та низовин

4-1 Житомирська акумулятивно-денудаційна рівнина на докембрійських породах і кайнозойських відкладах

4-2 Західнопридніпровська пластово-денудаційна височина на докембрійських породах

4-3 Північнопридніпровська пластово-денудаційна рівнина на палеогенових і неогенових відкладах

4-4 Центральнопридніпровська денудаційна височина на неогенових-палеогенових відкладах і докембрійських породах

4-5 Південнопридніпровська акумулятивно-денудаційна рівнина на неогенових відкладах і докембрійських породах

4-6 Приазовська структурно-денудаційна височина на докембрійських породах

5 Донецька область цокольної кряжової пластово-денудаційної височини

5-1 Центральнодонецька структурно-денудаційна височина на дислокованих карбонічних відкладах

5-2 Західнодонецька денудаційна рівнина на палеозой-мезозойських та неогенових відкладах

6 Середньоруська область пластово-денудаційних височин на неогенових-палеогенових та крейдових відкладах

7 Бессарабська область пластово-денудаційних височин на неогенових відкладах

8 Причорноморська область пластово-акумулятивних і пластово-денудаційних низовин

8-1 Переддобрудзька пластово-акумулятивна низовина на неогенових і палеозойських відкладах

8-2 Причорноморська пластово-акумулятивна низовина на неогенових відкладах

8-3 Рівнинно-Кримська пластово-акумулятивна рівнина на неогенових відкладах

Карпатська гірська країна

9 Передкарпатська область пластово-акумулятивних і пластово-денудаційних рівнин

9-1 Прибескидсько-Передкарпатська пластово-акумулятивна височина на неогенових відкладах

9-2 Пригоргансько-Передкарпатська пластово-акумулятивна височина на неогенових відкладах

- 9-3 Покутсько-Буковинсько-Передкарпатська пластово-денудаційна височина на палеогенових і неогенових відкладах
- 10 Українсько-карпатська область денудаційно-тектонічних та структурно-денудаційних гір
- 10-1 Складчасто-насувні низькогір'я та середньогір'я Скибових Карпат на крейдових і палеогенових відкладах
- 10-2 Складчасто-брилове низько- та середньогір'я Вододільноверховинських Карпат на палеогенових відкладах
- 10-3 Полонинсько-Чорногірське брилове середньогір'я на крейдових і палеогенових відкладах
- 10-4 Мармароське брилове середньогір'я на докембрійських і палеозойських породах
- 10-5 Вигорлато-Гутинське денудаційно-вулканічне низькогір'я на неогенових відкладах
- 11 Закарпатська область пластово-акумулятивних та пластово-денудаційних рівнин
- 11-1 Чопсько-Мукачівська пластово-акумулятивна низовина на неоген-четвертинних відкладах
- 11-2 Солотвинське пластово-денудаційне низькогір'я та пластово-акумулятивна рівнина на неогенових відкладах
- Кримсько-Кавказька гірська країна***
- 12 Гірськокримська область структурно-денудаційних та денудаційно-тектонічних гір
- 12-1 Гірськокримське передгірське куєстово-моноклінальне низькогір'я на палеогенових і неогенових відкладах
- 12-2 Складчасто-брилові середньогір'я та низькогір'я Головного пасма на тріасових- юрських і крейдових відкладах
- 12-3 Південнобережне складчасто-брилове низькогір'я на тріасових і юрських відкладах
- 13 Керченсько-таманська область пластово-денудаційних і пластово-акумулятивних рівнин
- 13-1 Індольська пластово-акумулятивна алювіально-пролювіальна низовина на неогенових і антропогенових відкладах
- 13-2 Керченська пластово-денудаційна низовина на палеогенових і неогенових відкладах

2. Розглянути та проаналізувати особливості кліматичного районування світу, Євразії, України (Рис. 2.2).

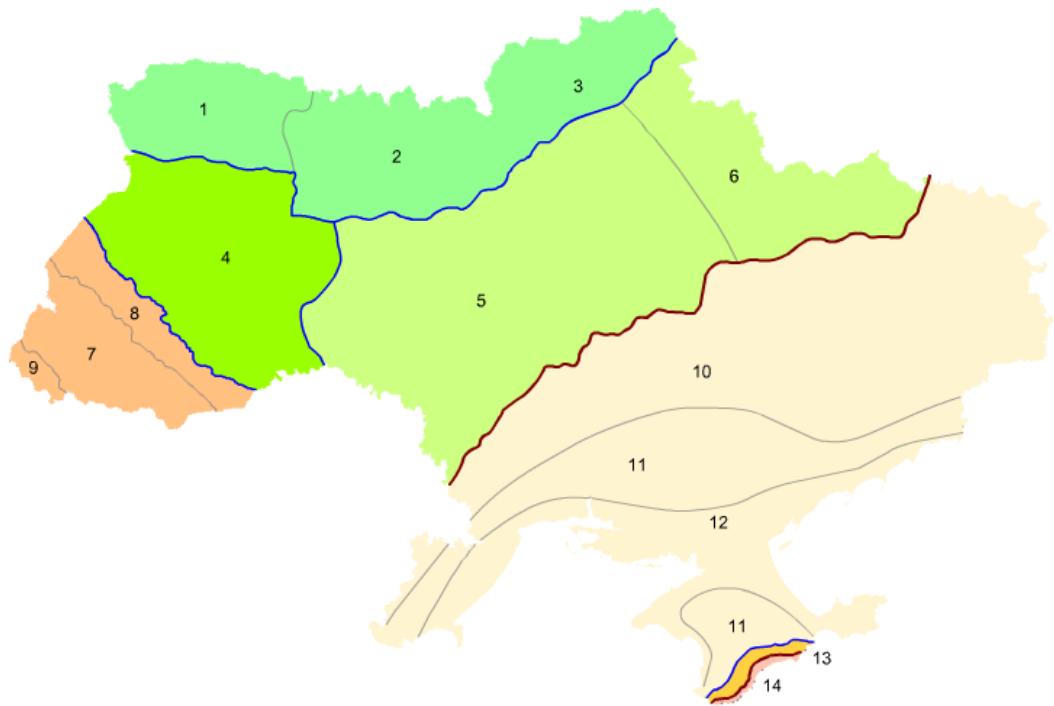


Рис. 2.2 Кліматичне районування України [30]:

Північна атлантично-континентальна кліматична область

- Зона мішаних лісів
 - 1 Західний кліматичний район
 - 2 Центральний кліматичний район
 - 3 Східний кліматичний район
- Зона широколистяних лісів
- Лісостепова зона
 - 5 Західний кліматичний район
 - 6 Східний кліматичний район

- Українські Карпати
 - 7 Кліматичний район гірської частина (Гірсько Карпатський)
 - 8 Передкарпатський низовинний кліматичний район
 - 9 Закарпатський низовинний кліматичний район

Південна атлантично-континентальна кліматична область

- Степова зона
 - 10 Північний кліматичний район
 - 11 Південний кліматичний район
 - 12 Кліматичний район узбережжя морів

- 13 Кримські гори

Середземноморська кліматична область

- 14 Південнобережнокримська область

3. Розглянути та проаналізувати особливості гідрологічного районування світу, Євразії, України (Рис. 2.3).

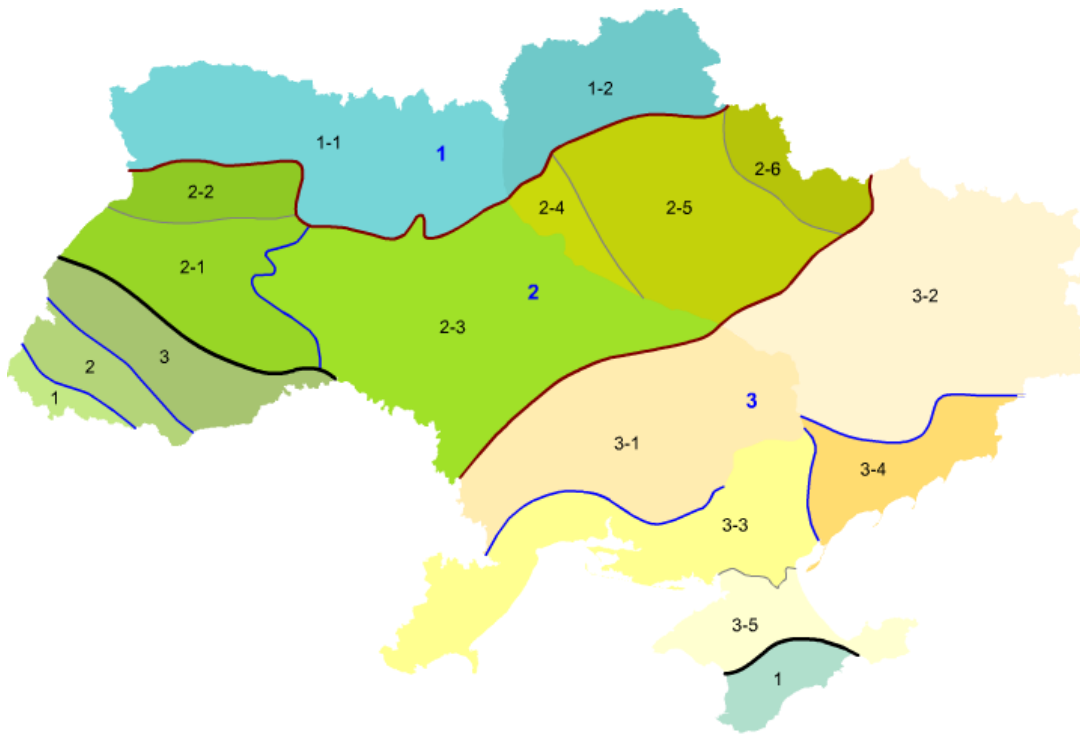


Рис. 2.3 Гідрологічне районування України [30]:

Рівнинна частина України

1. Зона надмірної водності

- 1-1** Поліська область надмірної водності
- 1-2** Деснянська область надмірної водності

2. Зона достатньої водності

Західна область достатньої водності

- 2-1** Волинська підобласть достатньої водності
- 2-2** Верхньоприп'ятсько-Бузька підобласть надмірної водності
- 2-3** Правобережна Дніпровська область достатньої водності

Лівобережна Дніпровська область достатньої водності

- 2-4** Трубіж-Супійська подова підобласть зниженої водності
- 2-5** Сульсько-Ворсклинська підобласть достатньої водності
- 2-6** Верхньопсельсько-Сіверськодонецька підобласть підвищеної водності

3. Зона недостатньої водності

- 3-1** Нижньобузько-Дніпровська область недостатньої водності
- 3-2** Сіверськодонецько-Дніпровська область недостатньої водності
- 3-3** Причорноморська область надзвичайно низької водності
- 3-4** Приазовська область недостатньої водності
- 3-5** Кримська рівнинна область дуже низької водності

Українські Карпати

- 1** Тисо-Латорицька область значної водності
- 2** Центральнокарпатська область високої водності

3 Дністровсько-Прутська область підвищеної водності
Кримські гори

1 Гірськокримська область підвищеної водності

4. Розглянути та проаналізувати особливості ґрунтово-географічного районування світу, Євразії, України (Рис. 2.4).

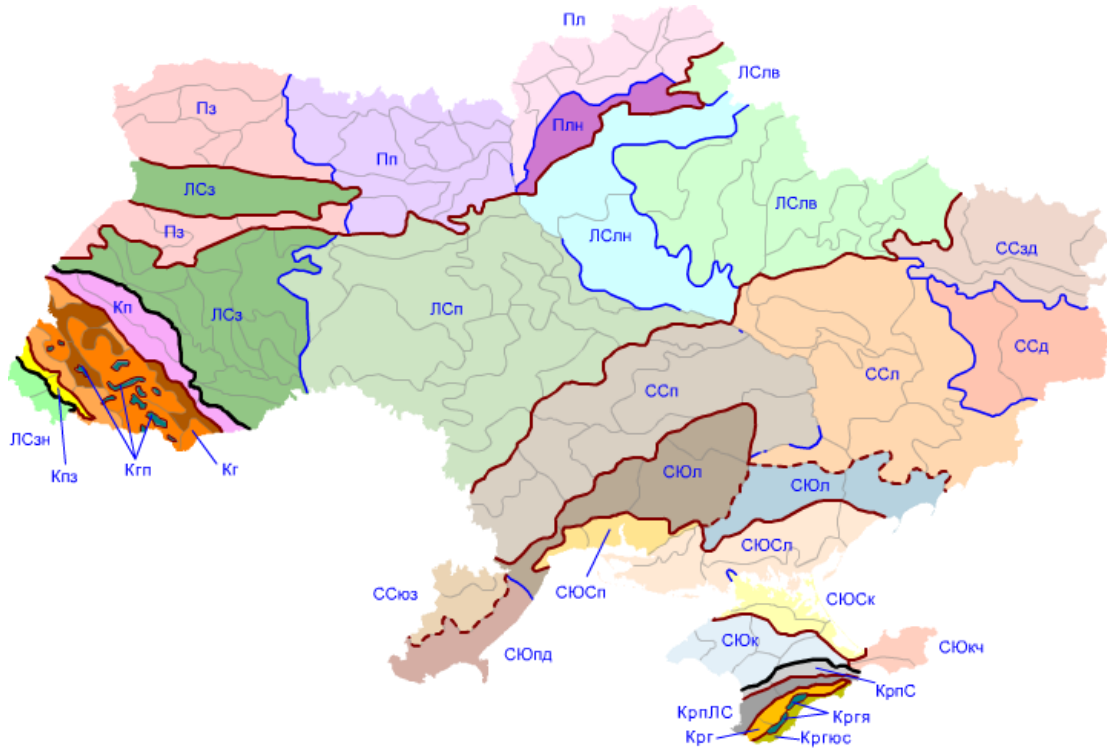


Рис. 2.4 Агроґрунтове районування України [30]

Південний-захід Східноєвропейської рівнини

Українське Полісся (П) Південно-західна частина зони мішаних лісів

Дерново-підзолисті і болотні ґрунти на древньо-алювіальних воднольодовикових відкладеннях і морені

Пз Західна провінція. Воднольодовикова рівнина, ґрунтоутворюючі відкладення підстилаються крейдовими породами; підвищена вологість

Пп Правобережна провінція. Воднольодовикова рівнина, малопотужні антропогенні відклади на древніх кристалічних і третинних породах; волога

Пл Лівобережна провінція. Алювіальні і моренно-зандрові рівнини, переважно малопотужні антропогенні відкладення; менш волога, ніж попередня

Плн Лівобережна низовинна провінція. Низовинна рівнина з потужними антропогенними відкладеннями, недренована з дуже строкатим ґрунтовим покривом, переважно опідзолені ґрунти на лесових породах крупнопилуватого суглинного складу в комплексі з дерново-підзолистами,

луговими, лучно-болотними та болотними ґрунтами; засолення содове

Зона лісостепу (ЛС)

Світло- і темно-сірі опідзолені ґрунти, чорноземи типові мало- і середньо гумусні, переважно на лесових породах

ЛСа Західна провінція. Піднесена рівнина з підвищеною вологістю

ЛСп Правобережна провінція. Висока рівнина, помірно волога

ЛСлн Лівобережна низовинна провінція. Терасова низовина, не дреновані засолені солонцюваті ґрунти

ЛСлв Лівобережна висока провінція. Воднольодовикова рівнина і схили Середньоросійської височини

ЛСзн Закарпатська провінція (Частина Середньодунайської низовини). Бурі лісові опідзолені і оглеєні ґрунти широколистяних лісів

Зона степу (С)

Чорноземи звичайні і південні на лесових породах (ґрунту змиті і не змиті)

Підзона північного степу (СС). Чорноземи звичайні на лесових породах (ґрунту змиті і не змиті)

ССжз Південно-західна провінції. Помірно-континентальний клімат з теплими малосніжними зимами

ССп Правобережна провінція. Помірно-континентальний клімат (слабопосушливий і посушливий)

ССл Лівобережна провінція. Континентальний клімат (посушливий) із періодичними суховіями

ССд Донецька провінція. Помірно-континентальний клімат

ССзд Задонецька провінція. Континентальний клімат з неоднорідним ґрунтовим покривом

Підзона південного степу (СЮ). Чорноземи південні на лесових породах (ґрунту змиті і не змиті)

СЮпд Придунайська провінція. Переважно південні чорноземи, добре дреновані лівими притоками Дунаю

СЮп Правобережна провінція. Чорноземи південні, слабо дреновані річковою мережею

СЮл Лівобережна провінція. Чорноземи південні, часто змиті

СЮк Кримська провінція. Переважно чорноземні і дернові карбонатні ґрунти на елювії карбонатних порід; в заплавах річок - лучно-чорноземні ґрунти

СЮкч Керченська провінція. Неоднорідний ґрунтовий покрив, переважно чорноземи (частіше солонцюваті) на важких глинах в різних поєднаннях

Зона південної сухого степу (СЮС)

Темно-каштанові і каштанові остаточно-солонцюваті і солонцюваті ґрунти в комплексі із солонцями (ґрунту переважно на лесових породах)

СЮСл Правобережна провінція. Темно-каштанові остаточно-солонцюваті ґрунти

СЮСл Лівобережна провінція. Темно-каштанові остаточно-солонцюваті і каштанові солонцюваті ґрунти в комплексі із солонцями

СЮСк Кримська провінція. Безстічна рівнина з темно-каштановими солонцюватими ґрунтами

Українські Карпати (Частина гірської країни Карпат)

Кп Лісолучна буроземна зона Передкарпаття. Акумулятивна рівнина з дерново-підзолистими і дерновими опідзоленими переважно поверхнево-оглеєними ґрунтами

Карпатська гірська лісолучна буроземна зона

Кг Низькогірська ґрунтово-кліматичні пояс. Бурі опідзолені оглеєні ґрунти

Кг Среднегорний ґрунтово-кліматичні пояс. Бурі гірсько-лісові щебенюваті і дерново-буроземні ґрунти

Кг Високогірний лісовий ґрунтово-кліматичний пояс. Бурі гірсько-лісові щебенюватими і дерново-буроземні ґрунти

Кгя Зона полонини. Високогірні луки (плосковершинні) з гірсько-лучними і дерново-буроземними ґрунтами

Кга Лісолучна буроземна зона Закарпаття. Область Вулканічних Карпат і міжгірських западин з буроземно-підзолистими поверхнево-оглеєними ґрунтами

Кримська гірська країна

КрлС Кримська передгірна степова зона. Розчленовані ярами і балками схили Зовнішньої гряди

КрлЛС Кримська передгірна лісостепова зона. Ерозійні депресії з елементами акумулятивного рельєфу

Крг Кримська гірсько-лісового зона. Інтенсивно розчленовані північні схили Головної гряди

Кгп Зона яйл. Гірсько-чорноземні і гірсько-лучні ґрунти

Крпос Субтропічна помірно-тепла зона південного схилу Головної гряди. Інтенсивно розчленована, з активною зсувній діяльністю

5. Розглянути та проаналізувати особливості районування Світового океану (Рис. 2.5).

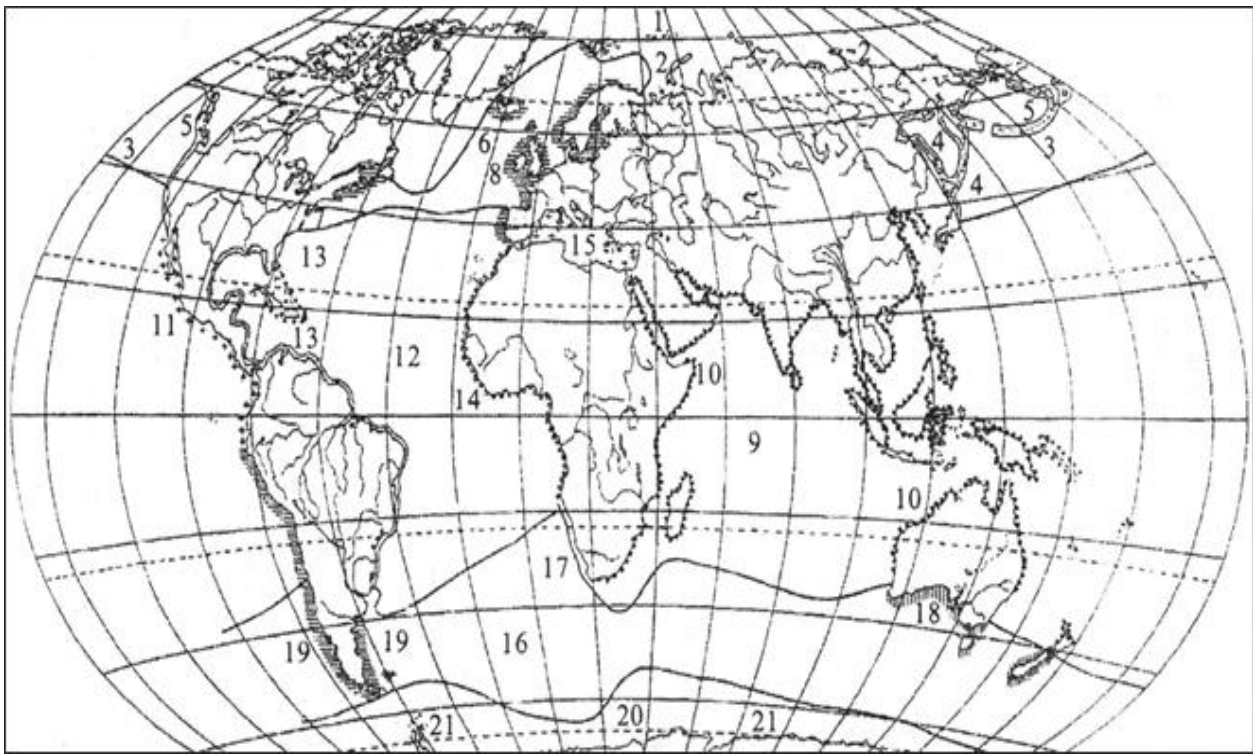


Рис. 2.5. Біогеографічне районування Світового океану (А. Воронов, 1987, з деякими змінами)[1]

I. Арктичне царство. Області: 1 – Арктична пелагічна; 2 – Арктична неритична.

II. Бореально-Тихоокеанське царство. Області: 3 – Бореально-Тихоокеанська пелагічна; 4 – Бореально-Тихоокеанська азійська неритична; 5 – Бореально-Тихоокеанська американська неритична;

III. Бореально-Атлантичне царство. Області: 6 – Бореально-Атлантична пелагічна; 7 – Бореально-Атлантична американська неритична; 8 – Бореально-Атлантична європейська неритична.

IV. Тропіко-Індо-Тихоокеанське царство. Області: 9 – Тропіко-Індо-Тихоокеанська пелагічна; 10 – Тропіко-Австралійсько-Східноафриканська неритична; 11 – Тропіко-Західно- американська неритична.

V. Тропіка-Атлантичне царство.

Області: 12 – Тропіко-Атлантична пелагічна; 13 – Тропіко-Східноамериканська неритична; 14 – Тропіко-Західноафриканська неритична; 15 – Середземноморська неритична.

VI. Субантарктичне царство. Області: 16 – Субантарктична пелагічна; 17 – Субантарктична африканська неритична; 18 – Субантарктична австралійська неритична; 19 – Субантарктична американська неритична.

VII. Антарктичне царство. Області: 20 – Антарктична пелагічна; 21 – Антарктична неритична.

6. Розглянути та проаналізувати особливості комплексного фізико-географічного районування світу, Євразії, України (Рис. 2.6).

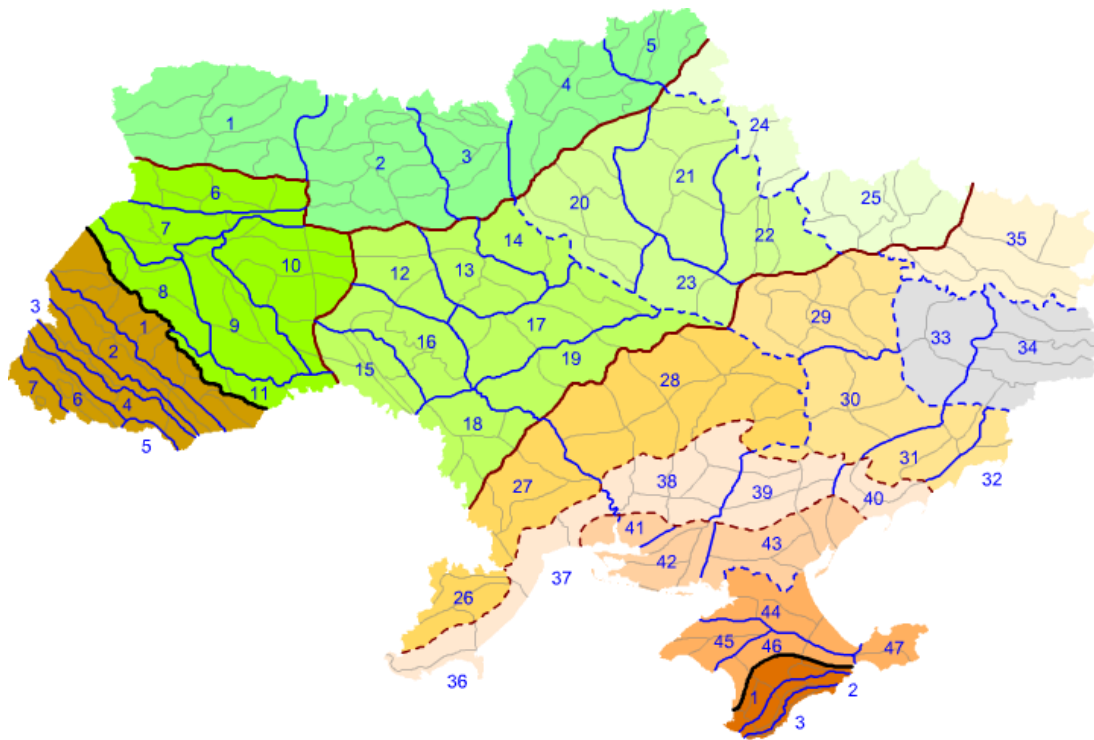


Рис. 2.6 Фізико-географічне районування України [30]

Східноєвропейська рівнина

Зона мішаних (хвойношироколистяних) лісів

- Поліський край
 - 1 Область Волинського Полісся
 - 2 Область Житомирського Полісся
 - 3 Область Київського Полісся
 - 4 Область Чернігівського Полісся
 - 5 Область Новгород-Сіверського Полісся

Зона широколистяних лісів

- Західноукраїнський край
 - 6 Волинська височинна область
 - 7 Область Малого Полісся
 - 8 Розтоцько-Опільська горбогірна область
 - 9 Західноподільська височинна область
 - 10 Середньоподільська височинна область
 - 11 Прут-Дністровська височинна область

Лісостепова зона

- Подільсько-Придніпровський край
 - 12 Північно-Західна Придніпровська височинна область
 - 13 Північно-Східна Придніпровська височинна область
 - 14 Київська височинна область

- 15 Придністровсько-Східноподільська височинна область
- 16 Середньобузька височинна область
- 17 Центральнопридніпровська височинна область
- 18 Південноподільська височинна область
- 19 Південнопридніпровська височинна область

 Лівобережнодніпровський край

- 20 Північнопридніпровська терасова низовинна область
- 21 Північнополтавська височинна область
- 22 Східнополтавська височинна область
- 23 Південнопридніпровська терасова низовинна область

 Східноукраїнський край

- 24 Сумська схилово-височинна область
- 25 Харківська схилово-височинна область

Степова зона

Північностепова підзона

 Дністровсько-Дніпровський край


- 26 Південномолдовська схилово-височинна область
- 27 Південноподільська схилово-височинна область
- 28 Південнопридніпровська схилово-височинна область

 Лівобережнодніпровсько-Приазовський край

- 29 Орільсько-Самарська низовинна область
- 30 Кінсько-Ялинська низовинна область
- 31 Приазовська височинна область
- 32 Приазовська низовинна область

 Донецький край

- 33 Західнодонецька схилово-височинна область
- 34 Донецька височинна область

 Задонецько-Донський край

- 35 Старобільська схилово-височинна область

Середньостепова підзона

 Причорноморський середньостеповий край

- 36 Задністровсько-Причорноморська низовинна область
- 37 Дністровсько-Бузька низовинна область
- 38 Бузько-Дніпровська низовинна область
- 39 Дніпровсько-Молочанська низовинна область

40 Західноприазовська схилово-височинна область

Південностепова (сухостепова) підзона

■ Причорноморсько-Приазовський край

41 Нижньобузько-Дніпровська низовинна область

42 Нижньодніпровська терасово-дельтова низовинна область

43 Присивасько-Приазовська низовинна область

■ Кримський степовий край

44 Присивасько-Кримська низовинна область

45 Тарханкутська височинна область

46 Центральнокримська височинна область

47 Керченська горбисто-пасмова область

Карпати

■ Гірський край - Українські Карпати

1 Передкарпатська височинна область

2 Зовнішньокарпатська область

3 Вододільноверховинська область

4 Полонинсько-Чорногірська область

5 Мармароська область

6 Вулканічно-міжгірно-улоговинна область

7 Закарпатська низовинна область

Кримські гори

■ Кримський гірський край

1 Передгірнокримська область

2 Гірсьокримська область

3 Південнобережнокримська область

7. Розглянути та проаналізувати особливості флористичного районування світу (Рис. 2.7).

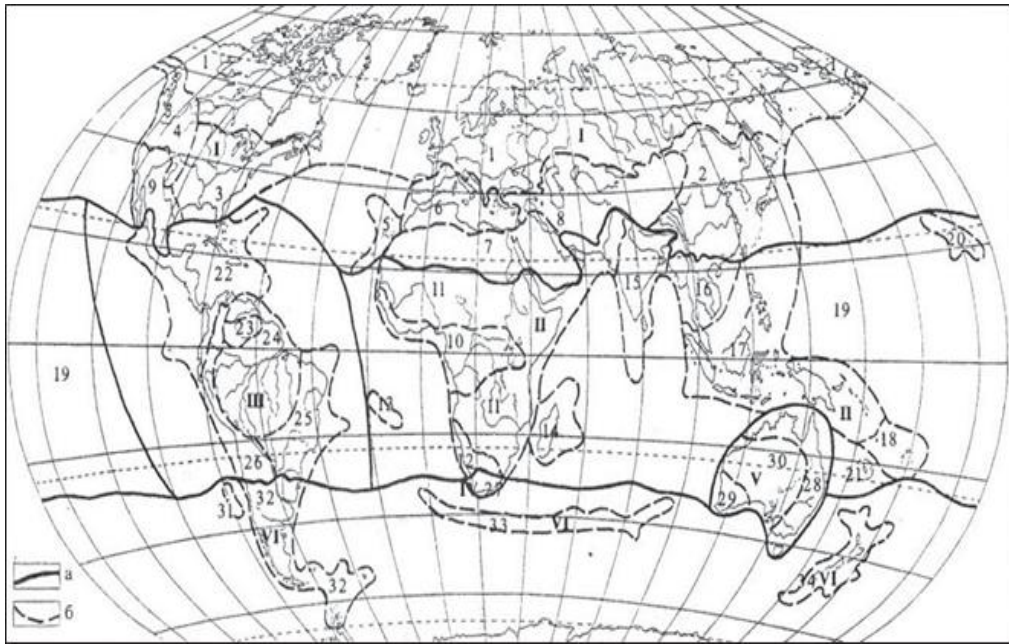


Рис. 2.7 Флористичні регіони суходолу (А. Тахтадж'ян) [1]

- I. Голарктичне царство.** Области: 1 – Циркумбореальна; 2 – Східноазійська; 3 – Атлантично-Північноамериканська; 4 – Скелястих гір; 5 – Макаронезійська; 6 – Середземноморська; 7 – Сахаро-Аравійська; 8 – Ірано-Туранська; 9 – Мадреанська (Сонорська);
- II. Палеотропічне царство.** Области: 10 – Гвінео-Конголезька; 11 – Судано-Замбезійська; 12 – Калахарі-Намібська; 13 – островів св. Олени і Вознесіння; 14 – Мадагаскарська; 15 – Індійська; 16 – Індокитайська; 17 – Малезійська; 18 – Фіджійська; 19 – Полінезійська; 20 – Гавайська; 21 – Новокаледонська;
- III. Неотропічне царство.** Области: 22 – Карибська; 23 – Гвіанського нагір'я; 24 – Амазонська; 25 – Центральнобразильська; 26 – Андійська;
- IV. Капське царство.** Области: 27 – Капська;
- V. Австралійське царство.** Области: 28 – Північно-Східноавстралійська; 29 – Південно-Західноавстралійська; 30 – Центральноавстралійська;
- VI. Голантарктичне царство.** Области: 31 – Хуан-Фернандеська; 32 – Чилійсько-Патагонська; 33 – Субантарктичних островів; 34 – Новозеландська; а – межі царств, б – межі областей

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Геренчук К.І. Основні проблеми фізичної географії К.: Вища школа, 1969. 132 с.
2. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України : підруч. К. Знання, 2005. 511 с..

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

ТЕМА: Історія становлення і розвитку вчення про географічне районування. Теорія районування.

Навчальні цілі: **Знати:** розглянути основні етапи історії становлення та розвитку географічного районування як науки; **вміти:** сформулювати уявлення про основні галузеві напрями районування.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Передумови виникнення географічного районування.
2. Етап емпіричного районування.
3. Аналітичний етап районування.
4. Етап синтетичного районування.
5. Етап активного географічного районування великих регіонів.
6. Сучасний етап схеми районування.
7. Загальна характеристика теорії районування.
8. Районістика.
9. Районологія.
10. Районознавство.
11. Регіоналістика.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

Письмово вказати на еволюцію знань з відповідної галузі.

Порівняння подайте у табличній формі, при цьому критерії порівняння сформулюйте самостійно (не менше 10 показників).

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ:

1. Порівняти між собою основні етапи становлення та розвитку географічного районування.
2. Виявити та письмово охарактеризувати ключові риси, за рахунок яких сформована відповідна етапізація вчення про географічне

районування.

3. Письмово порівняйте районістику, районологію, районознавство та регіоналістику, висновки запишіть в таблицю 3.1.

Таблиця 3.1.

№ з/п	Критерії порівняння	Районістика	Районологія	Районознавство	Регіоналістика
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
і т.д.					

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Геренчук К.І. Основні проблеми фізичної географії К. : Вища школа, 1969. 132 с.
2. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України : підруч. К. Знання, 2005. 511 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4.

ТЕМА: Значення і роль категорії району в географії.

Навчальні цілі: знати: розкрити сутність географічного поняття «район»; **вміти:** визначити його роль та значення у розвитку науки.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Загальне розуміння понять район і регіон.
2. Районний і регіональний аналіз.
3. Поняття району в різних наукових школах і парадигмах: хорологічна школа, французька школа географії людини, антропогеографія, вітчизняна школа.
4. Територіальні рівні районів.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

Вперше поняття району стало вживатися в другій половині ХІХ століття, в військової географії. Потім термін перейшов в аграрну географію, а в економічній і географічній літературі став вживатися з 90-х років ХІХ століття. Варто зазначити, що в зарубіжній географії подібного поняття не існує.

Район – це певним чином організована, найчастіше цілісна, частина території. Критерій цілісності найбільш важливий, але складно визначити що це.

Регіон – це довільно взята дослідником територіальний осередок. Для регіону має значення місце розташування і склад (межа).

Відповідно поділяються і 2 методи аналізу - районний і регіональний, історично існуючі нарівні один з одним. Районний аналіз передбачає випереджаюче проведення районування та виділення сітки районів. При регіональному аналізі за вихідні комірки можна використовувати будь-які сітки. Таким чином, будь-який район є регіоном, але не всякий регіон є районом. Географи можуть займатися як районним, так і регіональним аналізом.

Проаналізуйте принцип системного аналізу на прикладі чорного ящика, сірого ящика і білого ящика [о) 1, 2; д) 7, 8, 12, 15, 17, 18, 19, 26, 27].

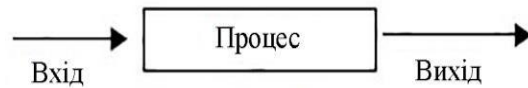
КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ:

1. Проаналізувати запропонований малюнок і письмово навести приклади відповідних прикладів системного аналізу району і регіону.

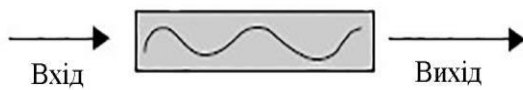
1. Чорний ящик. Є лише вхід і вихід даних. Ми не знаємо, що діється всередині цього «ящика». Це властиво для регіональних наук, так як вони оперують числами.



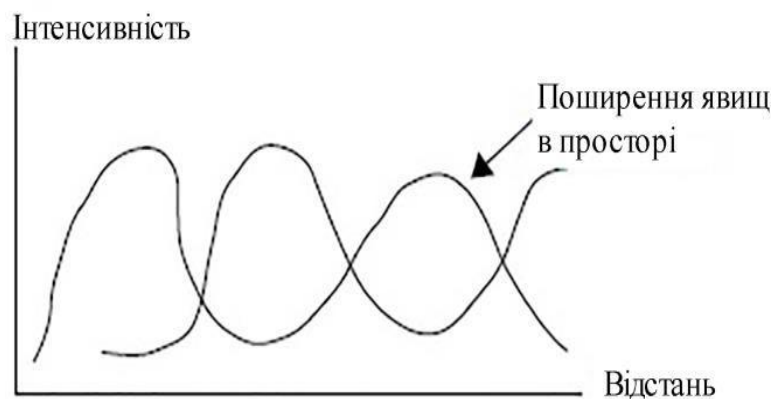
2. Білий ящик. Процес повністю прозорий



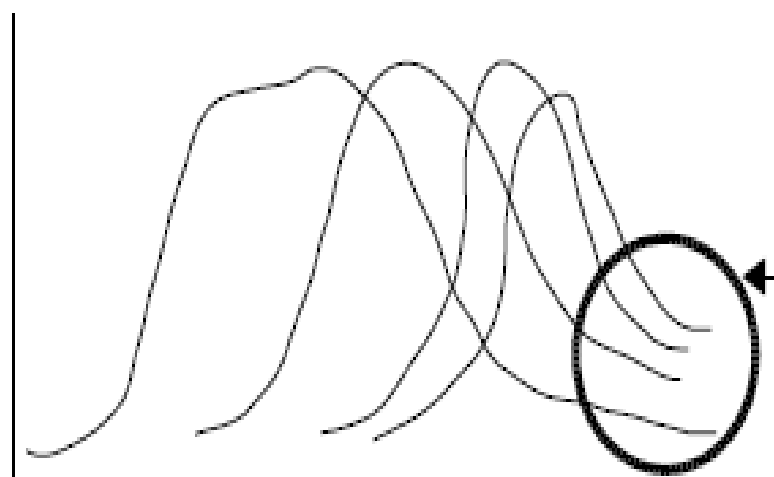
3. Сірий ящик. Модельний.



2. Розглянути та письмово проаналізувати Рис. 4.1 хорологічного підходу до розуміння сутності районування



3. Запропонувати варіанти кривих для сучасної моделі інтранаукових парадигм.



СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Геренчук К.І. Основні проблеми фізичної географії К.: Вища школа, 1969. 132 с.

2. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України : підруч. К. Знання, 2005. 511 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

ТЕМА: Співвідношення об'єктивності і суб'єктивності районів та їх меж. Географічні межі.

Навчальні цілі: знати: визначити особливості підходів до розуміння поняття районів та їх меж; **вміти:** встановити основні модули таксономічного та функціонального районування.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Проблема вибору при районуванні територіальних носіїв інформації
2. Проблема об'єктивності та суб'єктивності району
3. Співвідношення об'єктивності та суб'єктивності районів і їх кордонів
4. Основні модули таксономічного районування
5. Модули функціонального районування
6. Функціональне районування знизу
7. Функціональне районування зверху

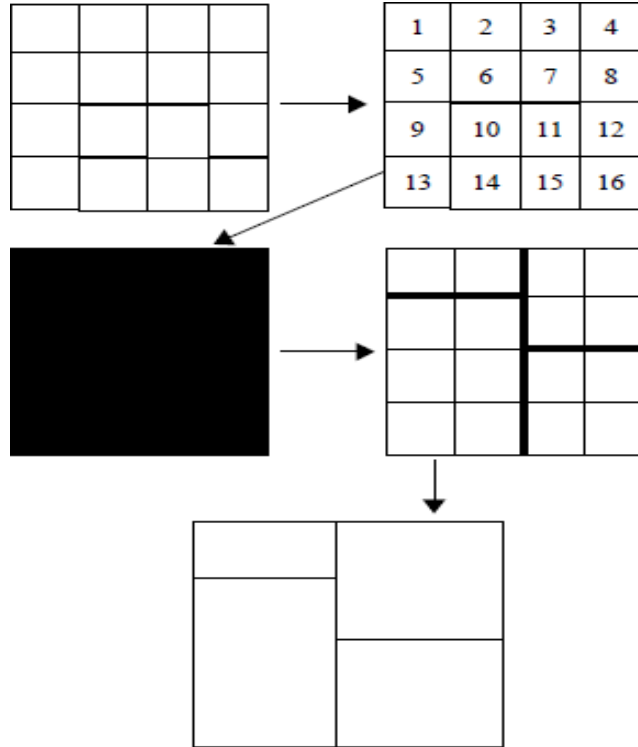
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

При таксономічному районуванні маєш справу з ідеальними системами. Таксономічне районування може здійснюватися як зверху (розподіл), так і знизу (об'єднання). При районуванні важливо враховувати суміжність (індивідуальні або типологічні райони).

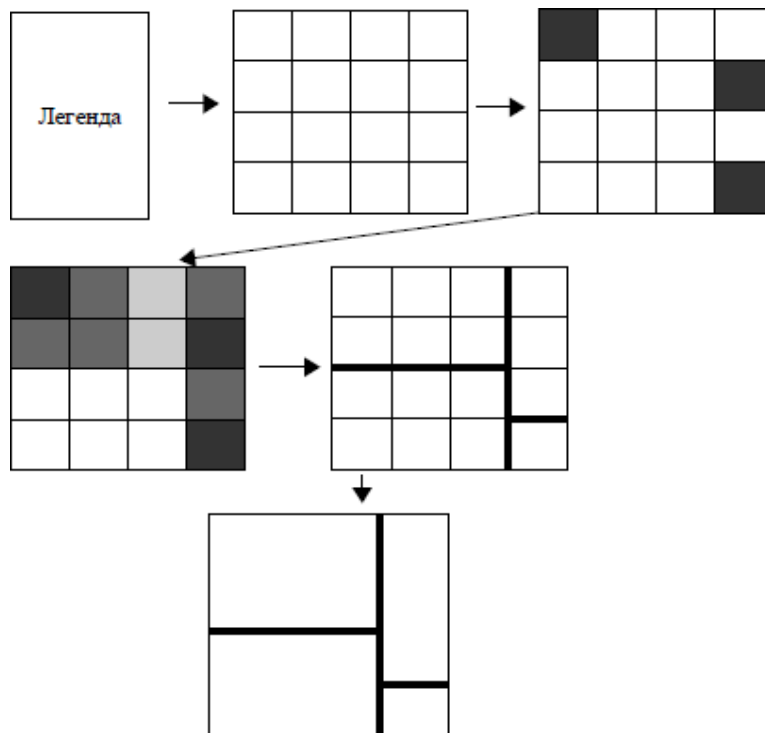
На прикладі Рис. 5.1, 5.2, 5.3, 5.4 опишіть та письмово проаналізуйте особливості одноступінчастого таксономічного районування знизу і зверху, особливості функціонального районування знизу.

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ:

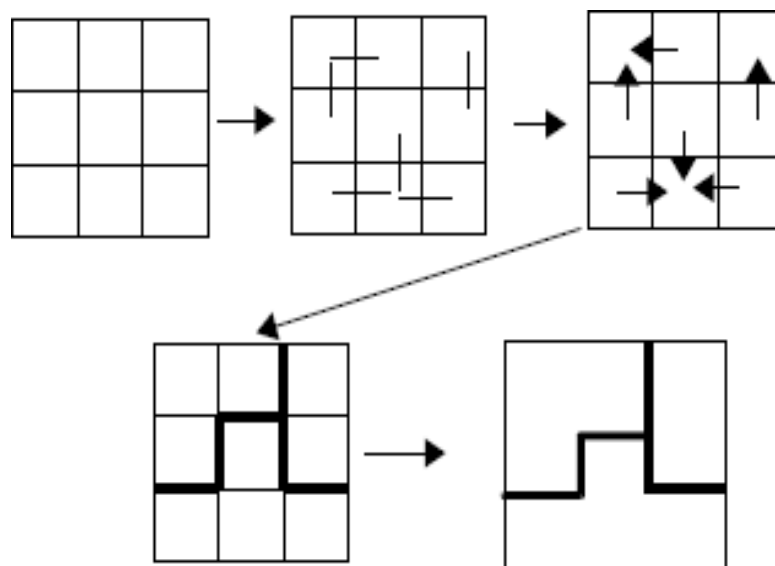
1. На прикладі запропонованого рисунку 5.1 опишіть особливості одноступінчастого таксономічного районування знизу:



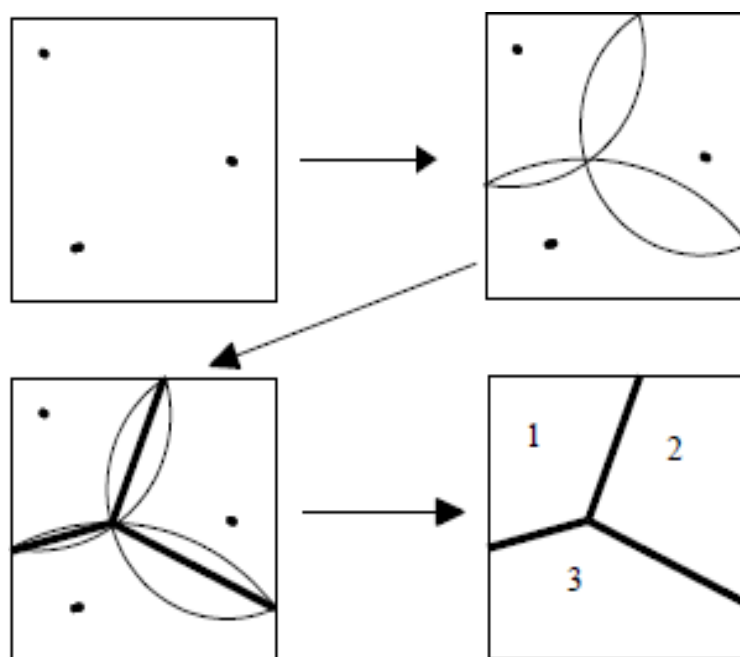
2. На прикладі запропонованого рисунку 5.2 опишіть особливості одноступінчастого таксономічного районування зверху:



3. На прикладі запропонованого рисунку 5.3 опишіть особливості функціонально районування знизу:



4. На прикладі запропонованого рисунку 5.4 опишіть особливості функціонально районування знизу:



СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Геренчук К.І. Основні проблеми фізичної географії К.: Вища школа, 1969. 132 с.
2. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України : підруч. К. Знання, 2005. 511 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

ТЕМА: Об'єкт географічного районування. Методи районування.

Навчальні цілі: знати: поняття «геосистема» та її елементи; методи районування; **вміти:** визначити основний об'єкт географічного районування, його характерні риси, властивості, значення та можливості застосування у різних галузях географічної науки; використовувати фізико-географічний метод, метод спряженого аналізу, картографічні методи, порівняльний метод, палеогеографічний метод, геофізичний метод, геохімічний метод, математичні методи, метод моделювання.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Поняття «геосистема», її елементи.
2. Природні та інтегральні геосистеми, їх характерні риси.
3. Геосистема, як природне явище
4. Логічні основи вчення про геосистеми
5. Екосистеми в географічному середовищі
6. Мінімум-ареали геосистем різної розмірності
7. Дворядний принцип класифікації геосистем і проблеми районування
8. Епігеомери та класифікація геосистем
9. Передбачення динаміки геосистем (географічні прогнози)
10. Вчення про геосистеми і прикладна географія.
11. Методи районування: фізико-географічний метод, метод спряженого аналізу, картографічні методи, порівняльні методи, палеогеографічний метод, геофізичні методи, геохімічні методи, математичні методи, метод моделювання.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

Прогнозів є їх просторово-часова єдність. Можна виділити два підходи до розуміння суті географічного прогнозування. Згідно першого підходу, географічний

прогноз розглядається як наукове передбачення змін геосистем (природного, географічного середовища), викликаних передусім впливом господарської діяльності населення.

Під елементами системи одні вчені розуміли лише компоненти природи, інші – природу, господарство, населення та їх компоненти. Незважаючи на це, при характеристиці відношень між елементами системи більшість авторів підкреслює наявність тісних взаємозв'язків між ними [24]. Систему, яка складається із підсистем «природа-господарство-населення», почали вважати географічною (геосистемою). Зазначалось, що географія має вивчати взаємодію між вказаними підсистемами (блоками). Географічна оболонка (з її населенням і продуктами його діяльності, тобто господарством) є найбільшою геосистемою [д) 17,19].

Здобувач освіти здійснює збір інформації для одного міста чи регіону за вибором. Результати обрахунків представити у вигляді таблиці.

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ:

1. Письмово проаналізуйте географічні прогнози: структуру процесу прогнозування та класифікацію прогнозів.
2. З якою метою розробляються прогнози регіонального розвитку. Які організації, установи, органи державної влади є споживачами прогнозів регіонального розвитку?
3. Письмово проаналізувати запропонований рисунок та навести приклади основних типів моделей геосистем:

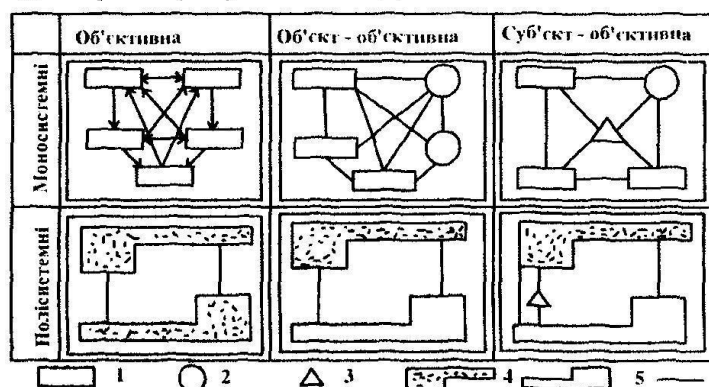


Рис. 2.1. Основні типи моделей геосистем [159]: У моно: 1 – природні, 2 – технічні, 3 – людина (населення); у полі: 4 – природні, 5 – технічні, 6 – зв'язки

4. На основі рекомендованої літератури опишіть використання графічного та статистичного методів для аналізу динаміки явища.

5. На основі рекомендованої літератури проаналізуйте методи досліджень, які Ви використовуєте при написанні кваліфікаційної роботи.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Геренчук К.І. Основні проблеми фізичної географії К. : Вища школа, 1969. 132 с.

2. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України : підруч. К. Знання, 2005. 511 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

ТЕМА: Фактори географічної диференціації

Навчальні цілі: знати: фактори географічної диференціації; **вміти:** визначити роль та значення основних географічних чинників на диференціацію природи.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Кліматичний чинник. Стік.
2. Роль гірських порід. Роль рельєфу.
3. Роль неотектоніки.
4. Принципи (зональні, не зональні, зонально-азональні, генетичний, комплексності).

5. Загальні методи районування (об'єктивності, територіальної цілісності, генетичний, історичний, порівняння, накладання карто-схем галузевого районування та інші).

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

На основі рекомендованої літератури проаналізуйте вплив географічних чинників на диференціацію природи. Відповідь підготуйте у вигляді доповіді

[о)1, 2; д) 6, 7, 8, 12, 15, 17,18,19, 26, 27].

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ:

1. На прикладі свого регіону наведіть приклад впливу кліматичного чинника на диференціацію природи.
2. На прикладі свого регіону наведіть приклад впливу особливостей стоку на диференціацію природи.
3. На прикладі свого регіону наведіть приклад впливу особливостей гірських порід на диференціацію природи.
4. На прикладі свого регіону наведіть приклад впливу геоморфологічних особливостей порід на диференціацію природи.
5. На прикладі свого регіону наведіть приклад впливу неотектоніки на диференціацію природи.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Геренчук К.І. Основні проблеми фізичної географії К.: Вища школа, 1969. 132 с.
2. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України : підруч. К. Знання, 2005. 511 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

ТЕМА: Принципи географічного районування.

Навчальні цілі: знати: основні принципи географічної зональності;
вміти: пояснювати їх регіональний прояв.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Генетичний принцип районування, його сутність і значимість.
2. Принцип зональності.
3. Вертикальна зональність у горах. Типи структур вертикальної зональності та чинники їх визначають.
4. Принцип азональні. Його значення в диференціації ПТК регіональної

розмірності.

5. Принцип секторності (довготний).
6. Вплив площі, конфігурації материків, особливостей циркуляції атмосфери, географічного положення материків.
7. Ряди зональності.
8. Зонально-азональний принцип, його сутність.
9. Принцип комплексності, його сутність та переваги.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

При відповіді на контрольне завдання 1, вкажіть особливості впливу на них зональних та азональних чинників, висотної поясності, секторності, площі, конфігурації материків, особливостей циркуляції атмосфери, географічного положення.

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ:

1. Користуючись географічними атласами провести просторовий аналіз основних компонентів геосистеми.
2. На основі отриманих результатів надайте загальну оцінку впливу тих чи інших факторів на особливості функціонування геосистем (опираючись на принцип комплексності).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Геренчук К.І. Основні проблеми фізичної географії К. : Вища школа, 1969. 132 с.
2. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України : підруч. К. Знання, 2005. 511 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

ТЕМА: Система таксономічних одиниць. Прикладне і природне районування.

Навчальні цілі: знати: систему таксономічних одиниць; прикладне і природне районування; **вміти:** сформулювати уявлення про основні системи таксономічних одиниць географічного районування; визначати антропогенну трансформацію.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Класифікація комплексів в залежності від принципу районування.
2. Однорядні і дворядні системи.
3. Одиниці вищого рівня диференціації.
4. Головні діагностичні ознаки фізико-географічної країни, області, провінції, району.
5. Індивідуальність фізико-географічних одиниць і можливість їх типології.
6. Особливості фізико-географічного районування гірських країн.
7. Таксономічні одиниці та особливості економіко-географічного районування.
8. Поняття про антропогенні ландшафти та СТО їх класифікації.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

При виконанні завдання № 3, визначення антропогенної трансформації здійснить за формулою

$$K = (1 - \sum P_a / \sum P_1) 100\%.$$

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ:

1. Письмово порівняти та вказати на переваги та недоліки типологічного та індивідуального (регіонального) підходів до класифікації (типізації, регіоналізації, районування) геосистем, висновки записати в табл. 9.1.1.

Таблиця 9.1.1

<i>Недоліки типологічного підходів до класифікації</i>	<i>Переваги типологічного підходів до класифікації</i>	<i>Недоліки індивідуального підходів до класифікації</i>	<i>Переваги індивідуального підходів до класифікації</i>

2. Описати структуру проведення власних досліджень і підготовки матеріалів до захисту кваліфікаційної роботи магістра.
3. Визначте антропогенну трансформацію.
4. Проаналізуйте Рис.9.1.1, 9.1.2 особливості економіко-географічного районування, висновки запишіть в зошит.

Таблиця 9.1.1.



Рис. 9.1.1 Економіко-географічне районування України [29]



Рис. 9.1.2 Схема економіко-географічного районування України
(за Ф. Заставним) [12]

5. Проаналізуйте схеми економіко-географічного районування двох країн на вибір (Карти країн Світу <https://abal.com.ua/karty-ispanii.html>).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Геренчук К.І. Основні проблеми фізичної географії К.: Вища школа, 1969. 132 с.
2. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України : підруч. К. Знання, 2005. 511 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10

ТЕМА: Текстові характеристики районування

Навчальні цілі: знати: ознайомитись із основними текстовими характеристиками географічного районування; **вміти:** характеризувати регіональних фізико-географічних одиниць одного таксономічного рангу та

рангів; аналізувати проблеми і таксономічні одиниці економіко-географічного районування.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Інформація для наукових цілей.
2. Інформація для практичних цілей.
3. Теоретичні питання районування.
4. Методичні питання районування.
5. Характеристика регіональних фізико-географічних одиниць одного таксономічного рангу.
6. Характеристика регіональних фізико-географічних одиниць різних таксономічних рангів.
7. Проблеми і таксономічні одиниці економіко-географічного районування.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

При фізико-географічному районуванні будь-якої території кінцевий результат – це карта районування та текстова характеристика. Тільки на мапі неможливо відобразити багато особливостей районування.

Текстові характеристики необхідні для обґрунтування проведеного районування, викладу його принципів і методів, більш глибокого розкриття речового складу виявлених регіональних комплексів, аналізу зв'язків всередині комплексів і між комплексами, показу природних ресурсів і т.п.

До теперішнього часу накопичений великий досвід складання текстових характеристик. Зміст їх по-різному в залежності від того, пишеться чи текст в вигляді пояснювальної записки до карти або для статті, монографії і т.п. Зараз є багато опублікованих робіт по фізико-географічним районуванням. У публікаціях спостерігаються дві групи текстів.

Одна – це статті, присвячені переважно теоретичним і методичним питанням районування, що дуже важливо, так як без розробки теоретичних положень проблема районування не може розвиватися. Недостатні теоретичні, підстави районування зменшують його практичну значимість.

Друга – це текстові характеристики як книги і монографії по фізико-географічному, районування окремих територій.

Незважаючи на багато позитивні риси комплексних характеристик природи, слід підкреслити, що ще не повністю вичерпані можливості поліпшення наукового змісту і показу природних особливостей.

Необхідно звернути увагу на наступне: 1) структуру текстової характеристики; 2) відбір якісної і особливо кількісної інформації для комплексів різного рангу і в залежності від масштабу дослідження; 3) порівнянність показників фізико-географічних комплексів одного і різних рангів; 4) характеристику природних ресурсів і негативних природних явищ; 5) ступінь освоєння і зміни природи під впливом господарської діяльності людини і прогнозування зміни природи. Всі ці питання повинні знаходити відображення в текстових характеристиках при фізико географічному районуванні [о)1, 2; д) 6, 12, 15, 16,18,19, 24, 28].

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ:

1. Сформулюйте письмово на прикладі довільної території текстову характеристику за планом навчального заняття:

- 1) інформацію для наукових цілей;
- 2) інформацію для практичних цілей;
- 3) теоретичні питання районування;
- 4) методичні питання районування;
- 5) характеристику регіональних фізико-географічних одиниць одного таксономічного рангу;
- 6) характеристику регіональних фізико-географічних одиниць різних таксономічних рангів;

7) характеристику таксономічних одиниць економіко-географічного районування.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Геренчук К.І. Основні проблеми фізичної географії К.: Вища школа, 1969. 132 с.
2. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: підруч. К Знання, 2005. 511 с.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ІЗ ПІДГОТОВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Обов'язковим елементом успішного засвоєння навчального матеріалу освітньої компоненти «Підходи та принципи географічного районування» є самостійна робота здобувачів освіти.

Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від навчальних занять, тобто лекційних і практичних занять. Основні види самостійної роботи здобувачів освіти такі: вивчення лекційного матеріалу; робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури; підготовка до практичних занять;

Опрацювання лекційного матеріалу. Під час підготовки до лекції студент повинен опрацювати матеріал попередньої лекції з використанням підручників та інших джерел літератури. На лекціях висвітлюють тільки основні теоретичні положення та найбільш актуальні проблеми, тому більшість питань виноситься на самостійне опрацювання.

Підготовка до практичних занять. Підготовка до практичних занять розпочинається з опрацювання лекційного матеріалу. У процесі підготовки до практичних занять самостійна робота здобувачів освіти є обов'язковою частиною навчальної роботи, без якої успішне і якісне засвоєння навчального матеріалу неможливе. Лектор на вступній лекції рекомендує здобувачам освіти основну і додаткову літературу з освітньої компоненти.

Критерії оцінювання самостійної роботи

10-8 б. ставиться у випадку, коли здобувач освіти повністю і якісно виконав всі завдання для самостійної роботи з теми. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу тієї чи іншої теми курсу географії населення, що виноситься на самостійне опрацювання. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Наявні посилання на декілька джерел інформації. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад

матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Здобувач освіти володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Аналізує різні підходи до трактування тієї чи іншої проблеми. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань географії населення та аргументує її. Демонструє творчий підхід до виконання завдань.

Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою грамотністю викладу матеріалу, культурою мовлення. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні чи мовленнєві помилки.

8-6 б. ставиться, коли здобувач освіти виконав всі завдання для самостійної роботи, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Висвітлюється зміст окремих класифікацій, методологічних підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу.

Здобувач освіти володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, нечітко прослідковується зв'язок теорії з практикою. При відповіді на проблемні питання здобувач освіти висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій ситуації. Присутні окремі стилістичні помилки.

6-4 б. ставиться, коли здобувач освіти виконав лише 1/3 завдань та демонструє поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Здобувач освіти відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Здобувач освіти не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо.

4-1 б. ставиться, коли здобувач освіти виконав лише 1/4 завдань та демонструє має вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне

опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Здобувач освіти не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

Перелік питань та завдань для самостійної роботи студентів наведений у табл. 3.1

Таблиця 3.1 – Перелік питань та завдань для самостійної роботи студентів денної форми навчання

Контроль за самостійною роботою відбуватиметься за допомогою бесіди (опитування).

Зміст підготовки	Кількість годин
	Денне навчання
ЗМ 1. Основи географічного районування	80
Підготовка до практичного заняття з теми 1. Географічне районування як наука. Питання: 1. Географічне районування і його сутність. 2. Методологічні основи географічного районування. Наукове і прикладне значення географічного районування. 3. Зв'язок фізико-географічного районування з іншими науками [д) 2, 3, 9,12,15, 21, 24, 26].	10
Підготовка до практичного заняття з теми 2. Типи географічного районування. Питання: 1. Загальні риси районування. 2. Галузеве природне районування. 3. Геоморфологічне районування. 4. Кліматичне районування. 5. Гідрологічне районування. 6. Ґрунтово-географічне районування. 7. Біогеографічне (зоогеографічне та флористичне) районування. 8. Районування Світового океану. 9. Комплексне фізико-географічне районування. 10. Фізико-географічне районування України. 11. Проблеми комплексного фізико-географічного	10

<p>районування.</p> <p>12. Проблеми фізико-географічне районування України [д) 2, 3, 9,12,15, 21, 24, 26].</p>	
<p>Підготовка до практичного заняття з теми 3. Історія становлення і розвитку вчення про географічне районування.</p> <p>Питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етап емпіричного районування. 2. Аналітичний етап районування. Етап синтетичного районування. 3. Етап активного географічного районування великих регіонів. Сучасний етап. 4. Географічне районування за кордоном. Районістика. Районологія. Районознавство. Регіоналістика. 5. Географічне районування за кордоном – праці Е.Д. Гербертсона, Д.Ф. Анстеда, Є. Тейлора, А. Гетнера, Відаль-де-ля-Бланша, Л. Галлуа, З. Пассарге та ін. [д) 2, 3, 9,12,15, 21, 24, 26]. 	10
<p>Підготовка до практичного заняття з теми 4. Значення і роль категорії району в географії.</p> <p>Питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальне розуміння понять район і регіон. 2. Районний і регіональний аналіз. 3. Поняття району в різних наукових школах і парадигмах: хорологічна школа, французька школа географії людини, антропогеографія, вітчизняна школа, інтранаукові парадигми. 4. Поняття району в широкому і вузькому розумінні. Територіальні рівні районів. 5. Поняття району в широкому і вузькому розумінні. 6. Інтранаукові парадигми [д) 7, 14, 17, 18, 19]. 	10
<p>Підготовка до практичного заняття з теми 5. Співвідношення об'єктивності і суб'єктивності районів та їх меж. Географічні межі.</p> <p>Питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема вибору при районуванні територіальних носіїв інформації. 2. Проблема об'єктивності та суб'єктивності району. 3. Основні модуси таксономічного районування. 	10

<p>4. Модуси функціонального районування.</p> <p>5. Функціональне районування знизу.</p> <p>6. Функціональне районування зверху.</p> <p>7. Співвідношення об'єктивності і суб'єктивності районів та їх меж [д) 8,14, 15, 16, 17,18, 19, 22, 23, 24].</p>	
<p>Підготовка до практичного заняття з теми 6. Об'єкт географічного районування.</p> <p>Питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «геосистема», її елементи. 2. Природні та інтегральні геосистеми, їх характерні риси. Геосистема, як природне явище. 3. Логічні основи вчення про геосистеми. 4. Мінімум-ареали геосистем різної розмірності. 5. Дворядний принцип класифікації геосистем і проблеми районування. 6. Епігеомери та класифікація геосистем. 7. Передбачення динаміки геосистем (географічні прогнози). Вчення про геосистеми і прикладна географія [д) 4, 5, 6, 7, 12,13, 14,15, 21, 23, 24]. 	10
<p>Підготовка до практичного заняття з теми 7. Фактори географічної диференціації.</p> <p>Питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль неотектоніки в географічній диференціації [д) 9, 16,17,18,19, 24, 25]. 	10
<p>Підготовка до практичного заняття з теми 8. Принципи географічного районування.</p> <p>Питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принцип зональності. Вертикальна зональність у горах. 2. Типи структур вертикальної зональності та чинники їх визначають. 3. Принцип азональні. Його значення в диференціації ПТК регіональної розмірності. Принцип секторності (довготний). 4. Вплив площі, конфігурації материків, особливостей циркуляції атмосфери, географічного положення материків. Ряди зональності. Зонально-азональний принцип, його сутність. 5. Принцип комплексності, його сутність та переваги [д) 1, 5, 8, 17,18,19, 21, 22, 27]. 	10

<p>Підготовка до практичного заняття з теми 9. Система таксономічних одиниць.</p> <p>Питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація комплексів в залежності від принципу районування. 2. Однорядні і дворядні системи. Одиниці вищого рівня диференціації. 3. Головні діагностичні ознаки фізико-географічної країни, області, провінції, району. 4. Індивідуальність фізико-географічних одиниць і можливість їх типології. 5. Особливості фізико-географічного районування гірських країн. 6. Топологічні карти. Аналітичні карти. 7. Картографічне районування комплексів локального рівня. Картографічне районування комплексів регіонального рівня. Картографічне районування комплексів планетарного рівня. 8. Таксономічні одиниці та особливості економіко-географічного районування. 9. Синтетичні карти [д, 2,3, 10,11, 20, 22, 26, 27, 28]. 	10
<p>Підготовка до практичного заняття з теми 10. Текстові характеристики районування.</p> <p>Питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інформація для наукових цілей. Інформація для практичних цілей. 2. Характеристика регіональних фізико-географічних одиниць одного таксономічного рангу. 3. Теоретичні питання районування. Методичні питання районування [д) 9, 16,17,18,19, 24, 25]. 	10

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна)

1. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 344 с.
2. Геренчук К.І. Основні проблеми фізичної географії К.: Вища школа, 1969. 132 с.
3. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: підруч. К.: Знання, 2005. 511 с.
4. Царик Л.П., Чернюк Г.В., Логінов В.О. Географічні аспекти взаємодії суспільства і природи. *Подільські читання. Екологія, охорона довкілля, збереження біотичного та ландшафтнього різноманіття: наука, освіта, практика*. Зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (жовтень 2019). Хмельницький: ХНУ, 2019. С. 26-30.
5. Чернюк Г.В, Бойко Р.Д. Основи фізичної географії. К.: ІСДО, 2020. 240 с.
6. Чернюк Г.В. Методичні рекомендації до вивчення номенклатури географічних назв з фізичної географії України та Євразії / вид. четверте, виправл. і доповн. Тернопіль : Підручники і посібники, 2023. 48 с.
7. Чернюк Г.В. Просторово-часові закономірності в географії. *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: географія*. 2002. № 2. С. 91-97.
8. Чернюк Г.В., Лихолат В.К., Духовні принципи пізнання взаємовідносин людини і природи. *Наукові праці К-ПНУ ім. І.Огієнка*. 2014, Випуск 13. Т.2 С. 27-29.

Додаткова)

1. Географічна енциклопедія України. В 3-х т. /Редкол. О.М. Маринич (відп. ред.). К.: «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1993. Т. 3.: П-Я. 480 с.

2. Географічна енциклопедія України: В 3-х т. / Редкол. О.М. Маринич (відп. ред.). К.: «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1989. Т. 1.: А-Ж. 416 с.
3. Географічна енциклопедія України: В 3-х т. / Редкол. О.М. Маринич (відп. ред.). К.: «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1990. Т. 2.: З-О. 480 с.
4. Геренчук К.І. Раковська Е.М., Топчієв О.Г. Польові географічні дослідження. К., 1975. 24 с.
5. Гродзинський М.Д., Савицька О.В. Ландшафтознавство: навчальний посібник. К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. 319 с.
6. Даценко Л.М., Курач Т.М. Географічні карти. Карти суспільних явищ і процесів : навчальний посібник. К., 2021. Т. 3. 175 с.
7. Долішній М.І., Паламарчук М.М., Паламарчук О.М., Шевчук Л.Т. Соціально-економічне районування України: препр. НАН України, Ін-т 16 регіон. дослід. Львів, 1997. 50 с.
8. Дудун Т.В. Загально географічні карти : навчальний посібник. К. : Друковане видання, 2013. 202 с.
9. Дудун Т.В., Тітова С.В. Географічні карти та картографічний метод дослідження (1 том – Географічні карти) (2 том – Картографічний метод дослідження) / упоряд. С.В. Тітова. К., 2017. 150 с.
10. Економічне районування України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://geografiamozil2.jimdofree.com>
11. Загально географічний атлас України [Карти] / ред. І. Руденко, Л. Марченко. К. : Держ. наук.-вироб. п-во “Картографія”, 2004. С. 6; 8-9.
12. Заставний Ф.Д. Географія України: навч. посіб. для студ. ВНЗ. У 2-х кн. Л.: Світ, 1994. 472 с.
13. Карти України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://geomap.land.kiev.ua/zoning-6.html>

14. Комплексний атлас України [Карти] / відп. ред. Л.М. Веклич; Держ. ком. з природ. рес. України, Держ. наук.-вироб. п-во «Картографія». К.: Картографія, 2005. С. 8; 14–15.
15. Кукурудза С.І. Біогеографія : Підручник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 504 с.
16. Купач Т.Г., Дем'яненко С.О. Польові природничо-географічні дослідження територій: навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки «географія» та «освіта». К., 2017. 80 с.
17. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України : підручник. 3-тє вид., стер. К.: Т-во «Знання», КОО, 2006. С. 12-16.
18. Мартин А.Г., Осипчук С.О., Чумаченко О.М. Природно-сільськогосподарське районування України: монографія, ЦУЛ, 2019. 256 с.
19. Мезенцева Н.І., Мезенцев К.В. Суспільно-географічне районування України. Навчальний посібник для студентів географічних факультетів. К.: ВЦ «Київський університет», 2000. 228 с.
20. Міллер Г.П., Ландшафтознавство: теорія і практика: [Навч. посібн] / Г.П. Міллер, В.М. Петлін, А.В. Мельник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 172 с.
21. Міхелі С.В. Основи ландшафтознавства. Київ–Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2002. 184 с.
22. Національний атлас України [гол. ред. Л.Г.Руденко]. К.: ДНВП «Картографія», 2007. 440 с.
23. Нетробчук І.М. Фізична географія України: мет. розр. лабораторних робіт для студ. геогр. ф-ту. Луцьк: Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2010. 100 с.
24. Петрина Наталія. Географія України: навчально-методичний посібник. Частина 1. Фізична географія України. К., 2021. 93 с.
25. Петрина Наталія. Пошук, систематизація та первинна обробка географічної інформації: Навчально-методичний посібник. Друге видання (зі змінами). К.: Редакційно-видавничий центр Збройних Сил України, 2023. 56 с.

26. Самойленко В.М., Діброва І.О. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Природничо-географічне моделювання»: навчально-методичний посібник (електронна версія). К.: ТОВ «ДІА», 2023. 57 с.

27. Самойленко В.М., Діброва І.О. Природничо-географічне моделювання: підручник. К.: Ніка-Центр, 2019. 320 с

28. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: Навчальний посібник. Одеса: Астропринт, 2005. 632 с.

29. Україна : навчальний атлас [Карти] / [редкол.: В. М. Бабіченко та ін.]; гол. ред. Ф. В. Зюзук; ГУГКіК. К.: Наук.-вироб. п-во «Картографія», 1998. С. 8; 10-11.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Український географічний журнал	http://ukrgeojournal.org.ua/
Державна служба статистики України	https://ukrstat.gov.ua/
Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія (Електронний ресурс).	http://geography.tnpu.edu.ua.
Національна академія наук України (Електронний ресурс).	http://www.nas.gov.ua.
Часопис соціально-економічної географії (Електронний ресурс).	http://periodikal.karazin.ua//socecongeo.
Journal of Geographscal Systems [Electronic resource].	http://www.scirp.org/journal/jgis.
National Geographic Society.[Electronic resource].	http://www.natsonalgeographic.com.
The Royal Geographical Society [Electronic resource].	http://www.rgs.org.
International Geographical Union [Electronic resource].	http://igu-online.org
Карти країн Світу	https://abal.com.ua/karty-ispnii.html

Навчальне видання

Укладачі: Матуз О. В., Придеткевич С. С., Чернюк Г. В.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «ПІДХОДИ І ПРИНЦИПИ
ГЕОГРАФІЧНОГО РАЙОНУВАННЯ»**

Друкується за рекомендацією науково-методичної ради
Природничо-економічного факультету
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка
(протокол № 11 від 26 грудня 2023 року)

Здано в набір 08.01.2024. Підписано до друку 22.01.2024.
Формат 60x84/16. Папір офсетний, друк цифровий.
Гарнітура Times New Roman. Ум.-друк. арк. 3,72. Авт. арк. 1,93.
Наклад 50 прим. Зам. 0044

Друк – ТОВ “Апостроф”
вул. Панівецька, 1-а, м. Кам'янець-Подільський, Україна, 32302